

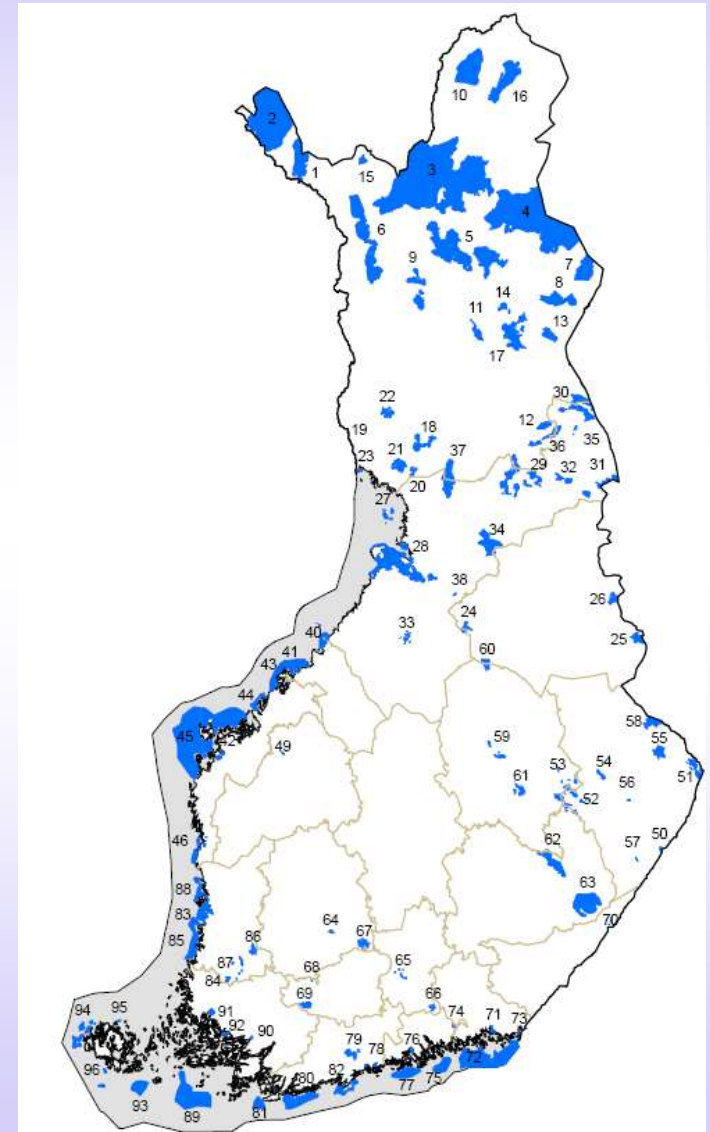
Kansainvälisesti tärkeiden lintualueiden seuranta: mitä tehdään ja miten linnusto muuttunut?

Kuva: Margus Ellermaa

IBA = Important Bird and Biodiversity Areas

- Maailmanlaajuinen arvokkaiden lintualueiden verkosto
- Euroopassa keskeinen SPA-alueiden valintaperuste, monissa maissa usein ainoa tieto suojelun perusteeksi
- Suomessa 100 kohdetta, uusimpina valittu kolme mereistä IBA-aluetta v. 2016
- Valintaperusteena linnuston arvo kansainvälisestä näkökulmasta – pääosa alueista Pohjois-Suomessa ja saaristossa
- Alueiden linnuston seuranta on BirdLifen kansainvälinen velvoite

Mitä IBA-alueet ovat?

- Tietyn luonnonmaantieteellisen alueen linnustolle edustavia alueita (arktinen / boreaalinen vyöhyke)
- Tärkeitä lintujen levähdys- tai kerääntymäalueita (1% maailman tai muuttoreitin populaatiosta)
- Tärkeitä pesimäalueita Euroopassa uhanalaisille tai Eurooppaan keskittyville lajille
- EU:ssa tärkeitä lintualueita: esim. merkittäviä lintudirektiivin liitteen I lajin pesimäalueita
- Suomessa suurelta osin suojelualueita, mutta puutteita etenkin merellä (talvien leudontumisen myötä tärkeiksi tulleet alueet tai sulkimialueet), ja maatalousympäristön kerääntymäalueissa

IBA-laskennat: mitä tehdään?

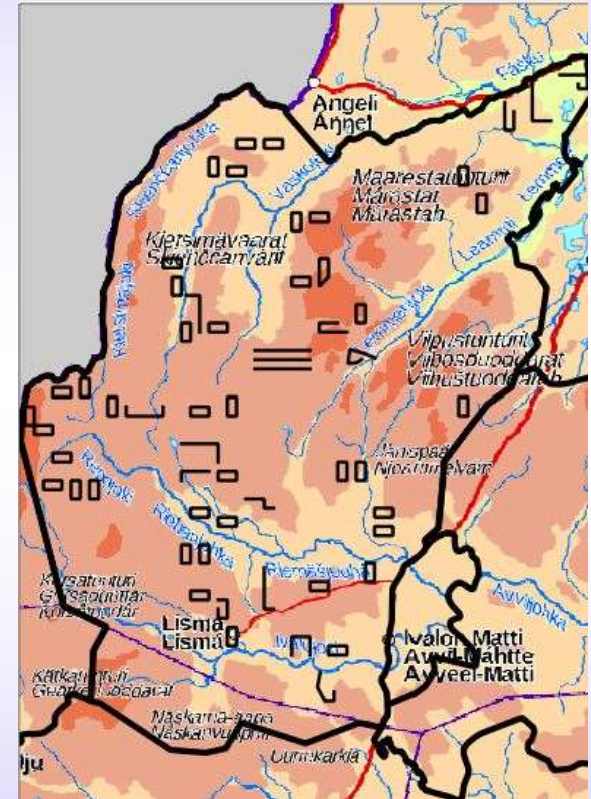
- Tavoitteena saada ajantasainen tieto alueiden lintukannoista ja kannanmuutoksista
- Alueet pyritään inventoimaan noin kerran vuosikymmenessä
- Useimmilta alueilta kolme seurantakierrosta jo tehty: 1900-luvun loppu, 2000-luku ja 2010-luku
- IBA-laskennat täydentävät muita seurantoja erityisesti harvalukuisten lajien kantojen ja levinneisyysmuutosten osalta
- Lasketaan paljon mm. vaikeapääsyisiä vakiolinjoja
- Aineistoa keräävät yhteistyössä BirdLife, Metsähallitus (suojealueiden laskennat), SYKE ja LUOMUS (vakiolinjat)

IBA-seurannat viime vuosina

- Vuosittain tarkkaa linnustotietoa +10 alueelta
- Mittavia linjalaskentoja vuosittain usealla alueella Pohjois- ja Itä-Suomessa
- Saaristolinnustoa seuraavat useat vapaaehtoiset harrastajat ja yhdistykset (mm. Tringan toteuttamat Kirkkonummen ja Tammisaaren saariston kartoitukset kahtena viime vuonna, Keski-Pohjanmaan seuranta-alueet)
- Lintuvedet ovat olleet pääosin valtionhallinnon seurantojen varassa (Tringa kuitenkin laskenut kohteensa säännöllisesti), HELMI-ohjelman lintuvesiseurannat ovat nyt tervetullut apu
- Levähdysalueiden osalta riittää usein Tiiran data
- Laajat selkävesialueet ongelmallisimpia!
- Yhteistyö ja aineistonvaihto mm. Metsähallituksen, SYKEN ja LUOMUKSEN kanssa

Esimerkkejä: Lemmenjoki 2018 ja Käsivarsi 2019

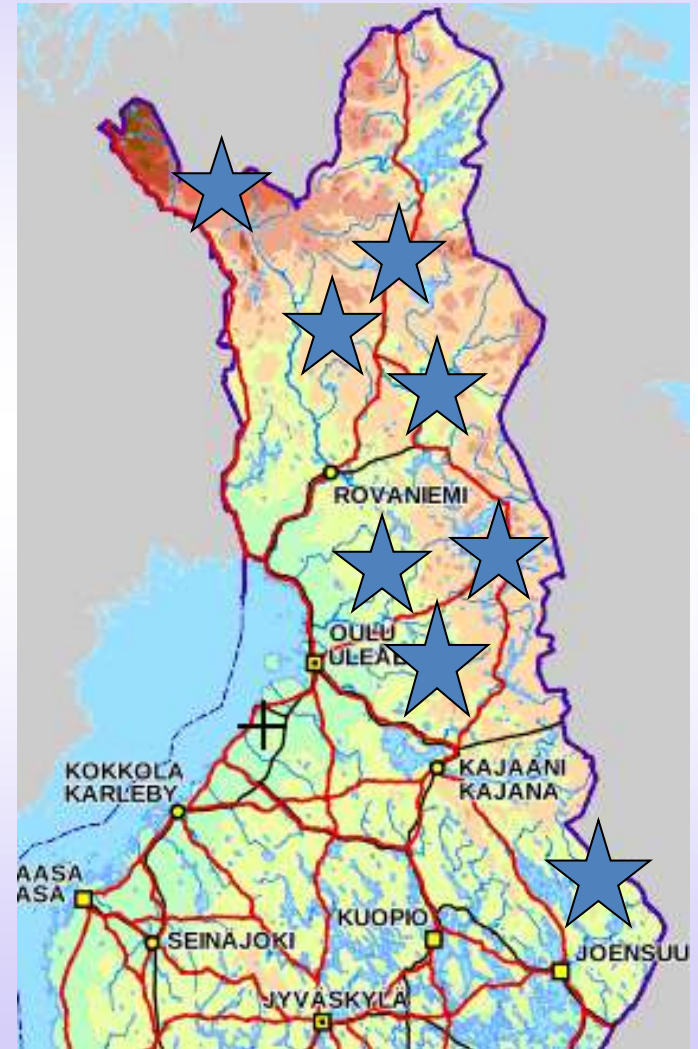
- Lemmenjoki: 12 laskijaa, yhteensä 342 linja-km, 8694 parihavaintoa
- Käsivarsi: 10 laskijaa, yhteensä 238 linja-km, 4815 parihavaintoa
- Paljon uutta tietoa esimerkiksi tunturi- ja suolajiston levinneisyydestä, runsaudesta ja runsauden muutoksista
- Yhteistyössä: BirdLifen vapaaehtoiset laskijat, SYKE ja vakiolinjoja laskeneet harrastajat

Lemmenjoella vuonna 2018 lasketut linjat.

Mitä IBA-seurannat kertovat metsä- ja suolinnuston muutoksista?

- Vertailussa kahdeksan aluetta Itä- ja Pohjois-Suomesta
- "Eteläiset" alueet: Patvinsuo, Olvassuo, Litokaira ja Pajupuronsuo-Isosuo
- "Pohjoiset" alueet: Kemihaaran suot, Kittilän suot, Pomokaira-Koitelaiskaira ja Lätäseno
- Kaikki laskettu kattavasti kolmella vuosikymmenellä (1980-1990-luku, 2000-luku ja 2010-luku)

Runsauden muutoksia kahdeksalla IBA-alueella: etelä ja pohjoinen

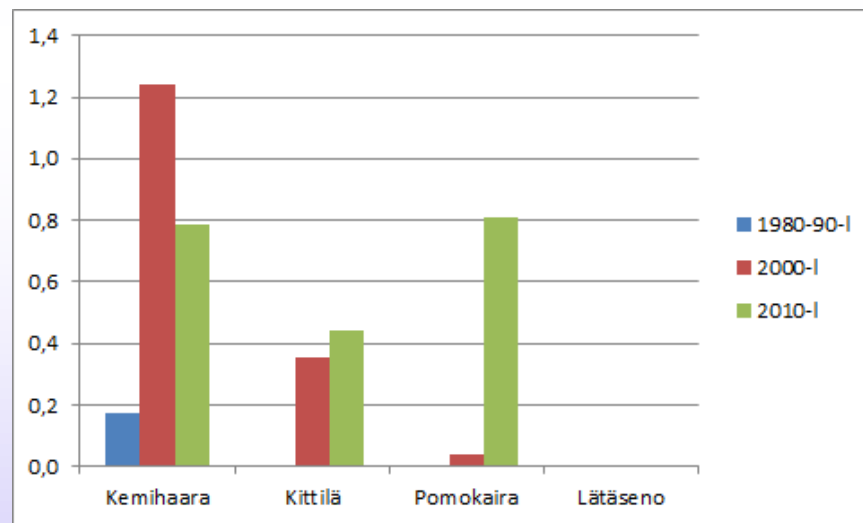
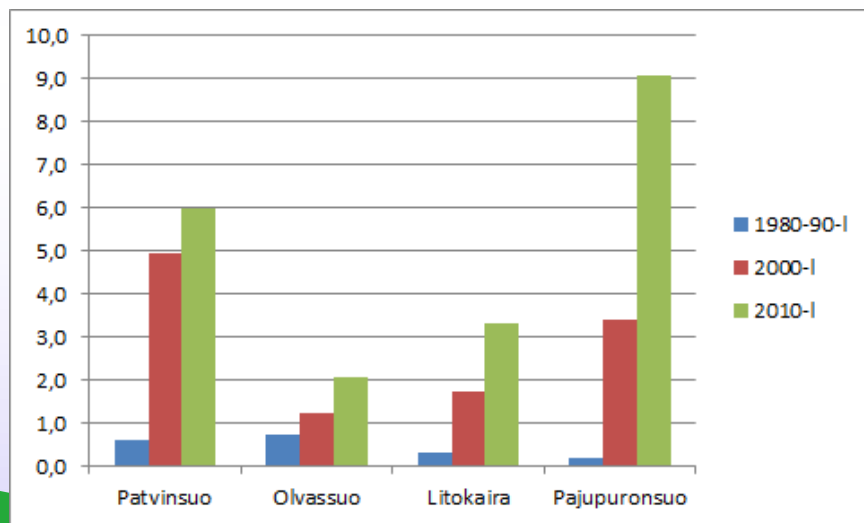
- Vertaillaan keskimääräisen IBA-runsauden muutoksia 1980-1990-luku vs. 2010-luku
- Pohjoisten lintujen ja suolajien taantuminen on jyrkkää IBA-alueillakin
- Poikkeuksena tilhi!
- Koko maassa runsastuneet kurki ja kulorastas porskuttavat
- Pohjantikka pärjää suojelluilla alueilla?

	Etelä	Pohjoinen
Kurki	+104%	+91%
Jänkäsirriäinen	-87%	-23%
Suokukko	-59%	-63%
Mustaviklo	-30%	-60%
Pohjantikka	+80%	+47%
Niittykirvinen	-13%	-35%
Tilhi	+918%	+424%
Leppälintu	+35%	+38%
Punakylkirastas	-34%	-34%
Kulorastas	+42%	+59%
Pajulintu	-49%	-13%
Lapintiainen	-68%	-50%
Talitiainen	+995%	+1093%
Kuukkeli	-75%	-25%
Peippo	+24%	+186%
Järripeippo	-63%	-21%
Pohjansirkku	-78%	-70%

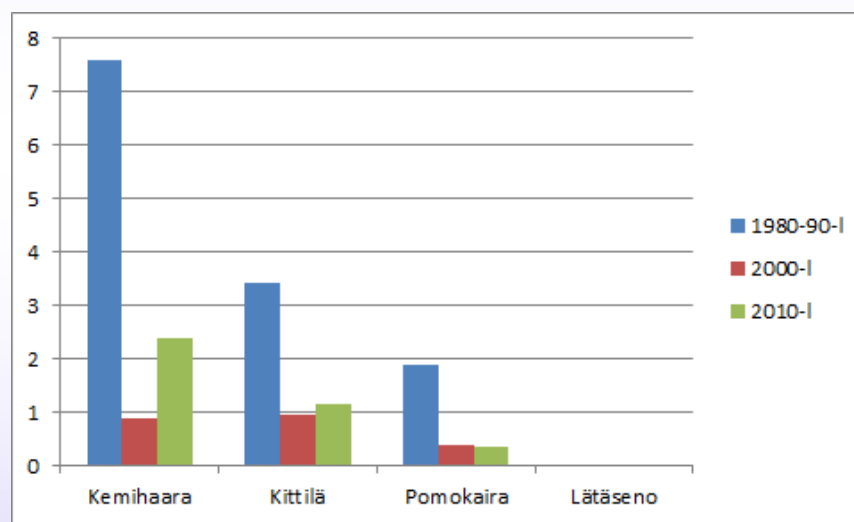
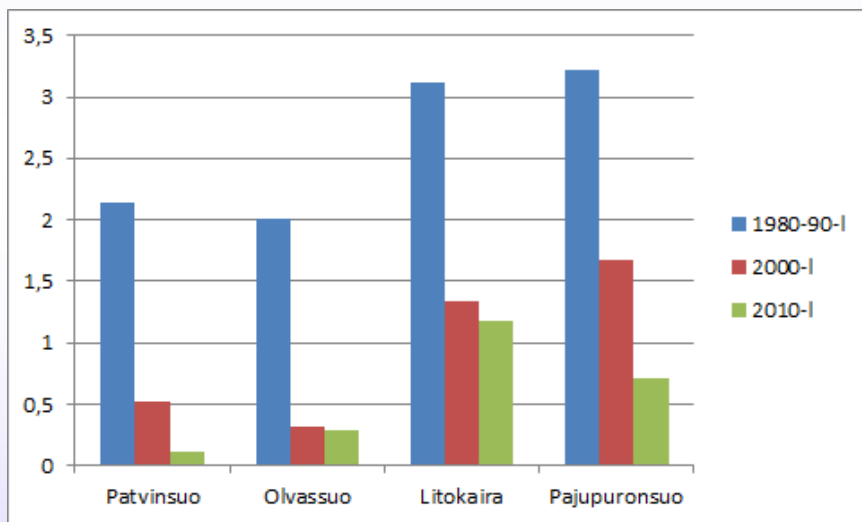
Voittajat ja häviäjät

- Suurin voittaja IBA-alueilla – niin etelässä kuin pohjoisessakin – on talitiainen!
- Laji on nykyään suojelualueiden perustiainen kaikkialla – aivan pohjoisinta Suomea lukuun ottamatta

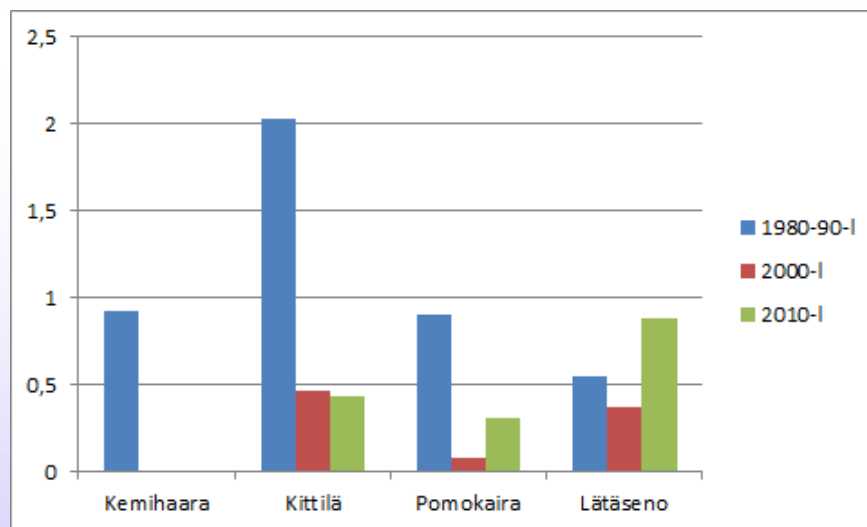
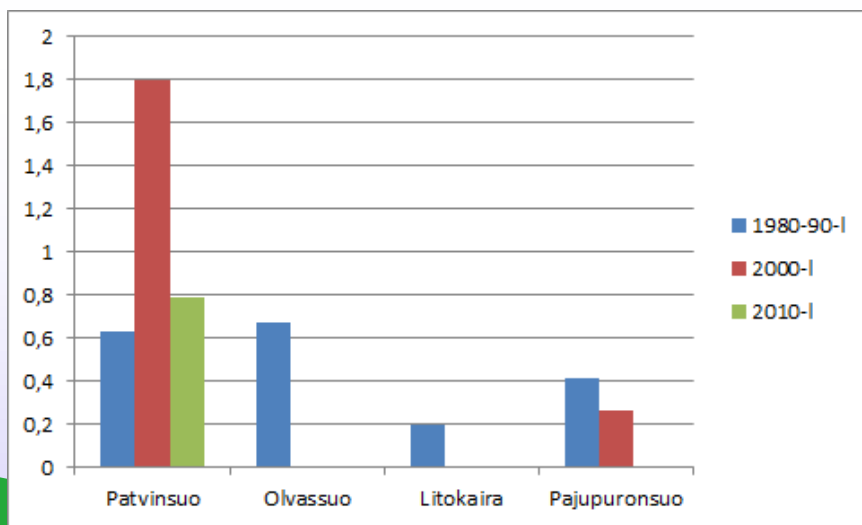
Voittajat ja häviäjät

- Pohjansirkku on Suomessa eniten taantuneita lajeja, mutta viime aikoina ydinalueella jopa runsastumisen merkkejä
- Silti kadonnut jo suuresta osasta entistä levinneisyysaluettaan

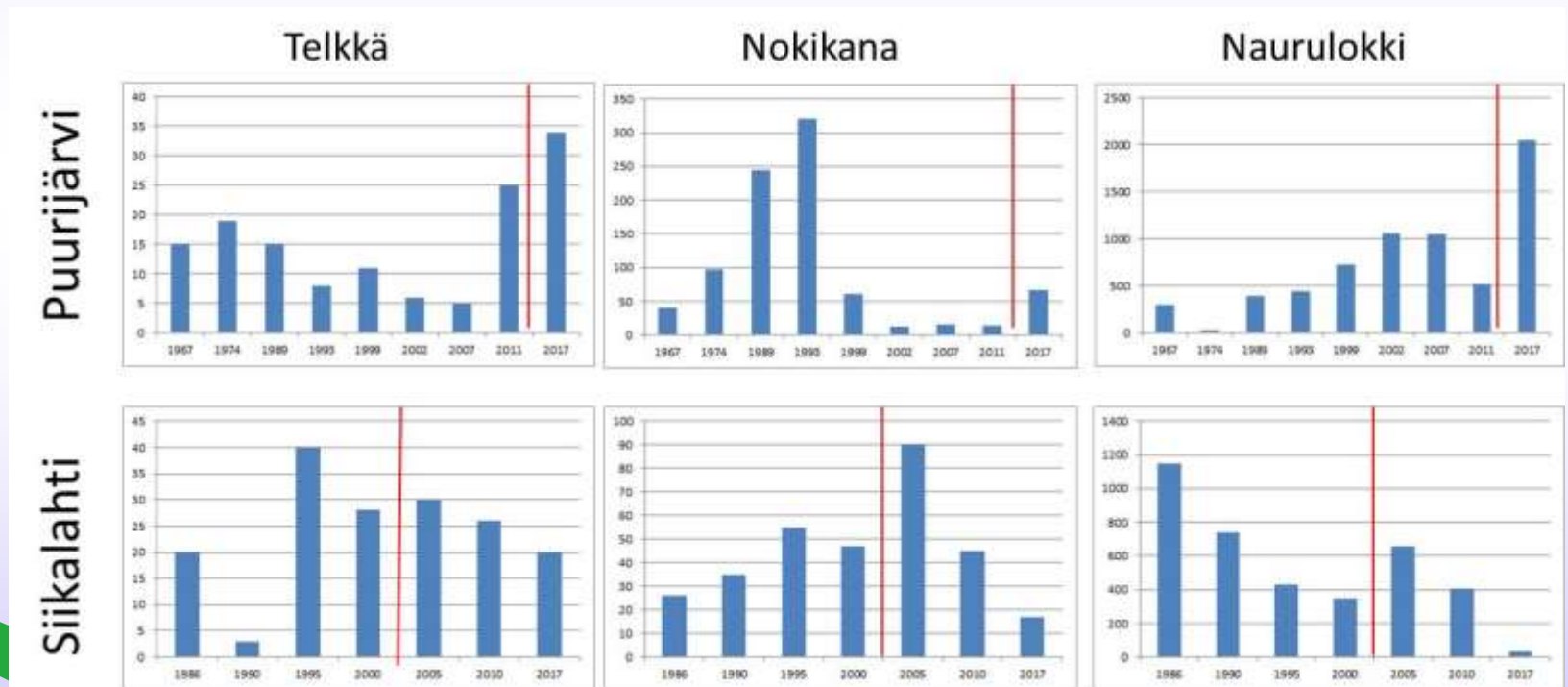
Voittajat ja häviäjät

- Suokukko on Suomessa äärimmäisen uhanalainen lintulaji
- Kadonnut soilta jo Metsä-Lappia myöten – pohjoisessa pitää yhä pintansa
- Tulkinnan vaikeus laskennoissa – ovatko Patvinsuon linnut syysmuuttajia?

Esimerkkejä IBA-alueiden linnuston muutoksista: lintuvedet

- Yleisten lajien kannankehitys osoittaa kunnostusten tarpeen!
- Moni kansainvälisesti arvokkaaksi luokiteltu lintuvesi on kunnostusten puutteessa vain varjo entisestään

IBA-seuranta: puutealueet ja laskentatarpeet 2021

- Kolmas seurantakierros puuttuu vielä etenkin monilta Peräpohjolan alueilta (Martimoaapa, Runkaus ym.)
- Tringan alueella seuranta jatkuu mm. Vanhankaupunginlahden laskennoilla
- Lintuvesien kartoitukset jatkuvat HELMI-ohjelman puitteissa?
- Kysy laskentatarpeita ja **ILMOITTAUDU!**

